

Toruń, dnia 15 marca 2024 r.

Rada Miasta Torunia

ul. Wały Generała Sikorskiego 8

87-100 Toruń

WNIOSEK O NADANIE NAZWY

Działając w imieniu Związku Szlachty Polskiej Oddział w Toruniu wnoszę o nadanie skrzyżowaniu okrężnemu (rondu) ulic Grudziądzkiej i Polskiego Czerwonego Krzyża imienia **Powstańców Styczniowych**.

Uzasadnienie

1. **[Powstanie Styczniowe]**. W dniu 22 stycznia 1863 roku rozpoczęło się Powstanie Styczniowe, największy zryw narodowowyzwoleńczy przeciwko rosyjskiemu zaborcy. W zgodnej ocenie historyków, pomimo klęski militarnej, niezwykle wzmocniło ono polską świadomość narodową i wywarło ogromny wpływ na dążenia niepodległościowe następnych pokoleń. Podczas Powstania miało miejsce ponad tysiąc starć, a w siłach polskich służyło w sumie dwieście tysięcy osób. Mimo bohaterstwa Powstańców, 160 lat temu, jesienią 1864 r. Powstanie upadło. **Jednak pamięć o Powstaniu przetrwała zarówno wśród jego uczestników jak i w Polskiej tradycji i kulturze.**
2. **[Powstanie Styczniowe w Toruniu]**. Powstanie Styczniowe swoim zasięgiem objęło tereny Królestwa Polskiego oraz przyległe tereny Litwy i Białorusi. Polskie społeczeństwo znajdujące się m.in. pod zaborem pruskim nie pozostało jednak obojętne. Z Prus Zachodnich pochodziło nawet około 1.000 powstańców (z szacowanej liczby ogólnej 3-3,5 tys. z całego zaboru). W wielkiej akcji pomocy dla Powstania szczególną rolę odegrał Toruń, przede wszystkim z uwagi na stosunkowo dużą ilość Polaków zamieszkujących miasto, bliskość granicy Królestwa Polskiego i położenie nad żeglowną Wisłą, do tego w pobliżu dogodnych linii kolejowych. Z tego m.in. względu bezpośrednio po wybuchu Powstania władze pruskie znacznie powiększyły stan liczebny miejscowego garnizonu i wprowadziły stan wyjątkowy. Nie powstrzymało to Polaków przed udzielaniem wsparcia dla walczących – w mieście działała tajna organizacja powstańcza, **Toruń stał się jednym z głównych punktów pomocy dla Powstania.** Znacznej liczbie mieszkańców Torunia i okolic udało się przedostać przez prusko-rosyjską granicę i walczyć w szeregach oddziałów powstańczych w Królestwie Polskim.

3. **[Pamięć o Powstaniu Styczniowym]**. Pamięć o zrywie lat 1863/1864 była i jest pielęgnowana, chociaż różnie w różnych okresach. Na przelocie XIX i XX wieku wydarzenia powstańcze były szeroko opisywane w kanonicznych dzisiaj dziełach literackich. W czasach II Rzeczypospolitej nastąpił niebywały wzrost znaczenia tej pamięci, a to głównie za sprawą Józefa Piłsudskiego. Uczestnicy Powstania uzyskali stopnie oficerskie i byli otaczani powszechnym szacunkiem i opieką. W okresie II Wojny Światowej powstańcze państwo podziemne było wzorem dla Armii Krajowej. W czasach PRL dochodziło zaś do silnej ingerencji cenzury w zakresie upamiętnienia Powstania, które wszak wymierzone było przeciwko rosyjskiemu zaborcy. Niemniej jednak licznym szkołom, ulicom i placom nadawano nazwy związane z Powstaniem. Obecnie uroczyscie obchodzone są okrągłe rocznice wybuchu Powstania, w tym 160., przypadająca w 2023 r.
4. **[Upamiętnienie Powstania Styczniowego w Toruniu]**. Również w Toruniu podjęte zostały podobne działania. W setną rocznicę Powstania, w 1963 r., Szkole Podstawowej nr 5 nadano imię Romualda Traugutta, ostatniego dyktatora insurekcji. W Toruniu znajduje się także ulica Adama Asnyka, uczestnika Powstania czy wspomnianego R. Traugutta. W przestrzeni publicznej **nie upamiętniono jednak samego Powstania Styczniowego**, chociaż swoje ulice mają dwa inne Powstania – Śląskie i Wielkopolskie.
5. **[Powstańcy pochowani w Toruniu]**. Na toruńskich nekropoliach spoczywa kilkoro uczestników Powstania. Na cmentarzu parafialnym Św. Jakuba przy ul. Antczaka pochowana jest Paulina Winiarska, niosąca pomoc rannym żołnierzom. Natomiast na cmentarzu komunalnym nr 1 (Garnizonowym) spoczęli **dwaj porucznicy Powstania – Piotr Wróblewski i Stanisław Walter**. Właśnie lokalizacja tego cmentarza – sąsiadującego z rondem na skrzyżowaniu ulic Grudziądzkiej i PCK – predestynuje owo skrzyżowanie do nadania mu **imienia Powstańców Styczniowych**. Decyzja taka byłaby oczywiście nie tylko oddaniem hołdu pochowanym tam żołnierzom, ale **wszystkim Powstańcom, którzy w stopniu nie mniejszym niż uczestnicy Powstań Wielkopolskiego i Śląskiego przyczynili się do odrodzenia niepodległej Polski**.
6. **[Udział Związku Szlachty Polskiej]**. Związek Szlachty Polskiej, dbając o tradycje niepodległościowe, jak również mając na względzie to, że ponad połowę uczestników Powstania stanowili przedstawiciele stanu szlacheckiego, od lat podejmuje działania dla upamiętnienia tego zrywu. Przejawem tych działań jest uroczyste składanie kwiatów na wspomnianych powyżej mogiłach czy udział w uroczystościach ogólnokrajowych. Uwzględnienie niniejszego wniosku i nadanie rondu wnioskowanej nazwy pozwoliłoby na **trwałe związanie pamięci z konkretnym miejscem**, co - mamy nadzieję - zwiększyłoby zainteresowanie historią tamtego okresu. Co więcej, nadaniu skrzyżowaniu nowego imienia może towarzyszyć zlokalizowanie w pobliżu tablicy informacyjnej, która zapewne spotka się z zainteresowaniem mieszkańców i turystów. Związek Szlachty Polskiej chętnie zaangażuje się w jej przygotowanie.

Związek Szlachty Polskiej z siedzibą w Warszawie, KRS 0000102686

Oddział Toruń

ul. Warszawska 4/3, 87-100 Toruń

www.szlachtatorun.pl

7. **[Nowe rondo w Toruniu]**. Bodowa ronda, zrealizowana w ramach miejskiego Programu Poprawy Bezpieczeństwa na przejściach dla pieszych i przejazdach dla rowerzystów, znacznie poprawiła bezpieczeństwo uczestników ruchu. Nadanie mu imienia pozwoli zaś na utrwalenie jego lokalizacji w świadomości użytkowników a jednocześnie **wpisze się w ogólnopolską akcję upamiętniania Powstania Styczniowego, które było skierowane przeciwko reżimowi carskiej Rosji.**

Z poważaniem

Karol Sienkiewicz

Prezes Oddziału Związku Szlachty Polskiej w Toruniu